

Motion till riksdagen

1985/86:Fö406

Bengt Westerberg m. fl. (fp)

Vapenfrilagen

Den nu gällande lagen om vapenfri tjänst trädde i kraft 1978.

Enligt den lagen skall vapenfri tjänst kunna erbjudas värnpliktiga som efter visst prövningsförfarande kan övertyga myndigheterna om att "det kan antagas att bruk av vapen mot annan är så oförenligt med den värnpliktiges allvarliga personliga övertygelse att han icke kommer att fullgöra värnplikts-tjänstgöringen". (Citat ur proposition 1977/78:159.)

Lagens tillkomst innebar en viktig och välkommen liberalisering av värnpliktslagstiftningen, dock ej så omfattande som folkpartiet önskade.

Erfarenheterna från tillämpningen av lagen visar, att prövningsförfarandet kritiserats från både enskilda värnpliktiga, som ansökt om vapenfri tjänst, och från organisationer. Kritiken gäller dels svårigheten att från fall till fall göra konsekvent bedömning av ansökans överensstämmelse med lagens villkor, dels att prövningsförfarandet särskilt gynnar dem som lättast kan "tala för sig". Kritiken grundar sig enligt folkpartiet på att lagens intentioner ej följs. Folkpartiet har tagit upp dessa frågor i motioner under senare år.

Utredarna gör i regel ett ambitiöst arbete. Samtalen med de värnpliktiga leds in på de åsiktsområden där de avgörande svaren skall finnas för att vapenfri tjänst skall kunna tillstyrkas. Utredningarna är ofta mycket intressanta och förvånansvärt utförliga dokument. De visar, att utredarna med frågorna söker efter formuleringar med vilka den intervjuades efterfrågade "allvarliga personliga övertygelse" kan dokumenteras. Trots att frågorna ställs till och att svaren lämnas av den värnpliktige, uppfattas hans roll lätt som passiv. Han har att lita till att utredaren tillstyrker vapenfri tjänst.

Vad utredarens förslag än blir, bygger det givetvis på en subjektiv bedömning. Först när utredningarna resulterar i förslag till avslag på ansökan om vapenfri tjänst aktualiseras kritik av prövningsförfarandet. Den värnpliktige känner sig lätt missförstadd, kränkt över misstron mot sin ärliga övertygelse och allmänt besviken på "samhället". Det är svårt att utbilda goda soldater av värnpliktiga som tvingas börja sin värnpliktstjänst från den utgångspunkten.

Folkpartiet anser att kritiken mot prövningsförfarandet nu har framförts så länge att det finns tillräcklig erfarenhet för att beslut om översyn av vapenfrilagens tillämpning skall kunna fattas.

I stället för det nu aktuella prövningsförfarandet bör huvuddokumentet i ansökan om vapenfri tjänst vara en skriftlig förklaring från den värnpliktige. Den skall vara tydlig i fråga om lagens centrala punkter och klart redovisa att

ansökan bygger på en allvarlig personlig övertygelse och att den värnpliktige är beredd åta sig den längre tjänstgöring som den vapenfrie i regel åläggs. Förklaringen skall inges efter ett obligatoriskt informationssamtal där det inför den värnpliktige redovisas syftet med allmän värnplikt, lagens villkor för vapenfri tjänst, tjänstgöringsalternativen m. m.

Den värnpliktige skall med ett skriftligt intyg styrka tilltron till allvaret i sin övertygelse. Intyget skall vara utfärdat av två personer vilkas omdömesgillhet kan beskrivas med uttrycket att "de åtnjuter allmänt förtroende".

Prövningsförfarandet enligt förslag i denna motion består av en serie åtgärder där huvudansvaret för ställningstagandet vilar på den värnpliktige – och inte på en utredare.

Följande delar bör ingå i prövningsförfarandet:

- Den värnpliktiges aktiva ställningstagande mot vapentjänst.
- Obligatoriskt informationssamtal om lagens krav och tjänstgöringsalternativen m. m.
- Intyg, som bekräftar ärligheten i vederbörandes inställning.
- Skriftlig förklaring i vilken den värnpliktige preciserar sin ansökan så att lagens villkor är uppfyllda.
- Villighet att åta sig den längre tjänstgöringstiden.

Hemställan

Med stöd av vad ovan anförts hemställer vi

1. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av vapenfrilagen,
2. att riksdagen uttalar sig för att regler för prövningsförfarandet vid ansökan om vapenfri tjänst anges med beaktande av motionens förslag.

Stockholm den 23 januari 1986

Bengt Westerberg (fp)

Ingemar Eliasson (fp)

Karin Ahrlund (fp)

Björn Molin (fp)

Kerstin Ekman (fp)

Birgit Friggebo (fp)

Jan-Erik Wikström (fp)

Mot. 1985/86

Fö406